

Pielikums informatīvajam ziņojumam “Par Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās darbu 2021.gadā”

I. IEVADS

1. Pielikums informatīvajam ziņojumam “Par Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās darbu 2021.gadā” sniedz ieskatu Eiropas Cilvēktiesību tiesas (Tiesa) pieņemtajos nolēmumos un ANO Cilvēktiesību komitejas (Komiteja) publicētajos viedokļos Latvijas lietās 2021.gadā.
2. 2021.gadā Tiesa pasludināja sešus nolēmumus Latvijas lietās, no kuriem 3 bija spriedumi un vēl 3 – lēmumi. Papildus šiem nolēmumiem 2021.gadā Komiteja Latvijas lietās pasludināja 2 viedokļus, abos secinot, ka iesniedzēju sūdzības ir noraidāmas un nav noticis ANO Starptautiskajā paktā par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (Pakts) garantēto tiesību pārkāpums. Turpinājumā hronoloģiskā secībā vispirms tiek apskatīti Tiesas spriedumi un Tiesas lēmumi, bet tad – Komitejas viedokļi.

II. TIESAS NOLĒMUMU APKOPOJUMS

II.1. SPRIEDUMI

3. Lietā *Vorotņikova pret Latviju*¹ savā 2013.gada 28.oktobra iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (Konvencija) 6.panta 1.punktu (tiesības uz taisnīgu tiesu), iesniedzēja sūdzējās, ka, izskatot administratīvo lietu par priekšlaicīgu vecuma pensijas pieprasīšanu saistībā ar bērna invalīda kopšanu, Augstākās tiesas Senāts balstījās uz Saeimas, Tiesībsarga un Labklājības ministrijas iesniegtiem viedokļiem, kurus Senāts bija pieprasījis tiesvedības ietvaros, nevis uz lietā esošiem materiāliem. Tāpat iesniedzēja sūdzējās, ka viņai kasācijas sūdzības ietvaros bija liegtas tiesības iesniegt apsvērumus par minētajiem iestāžu viedokļiem. Šo iemeslu dēļ iesniedzēja uzskatīja, ka viņai bija liegtas tiesības uz taisnīgu tiesu.

Pieņemamības stadija:

Analizējot sūdzības par Konvencijas 6.panta 1.punkta iespējamu pārkāpumu pieņemamību, Tiesa norādīja, ka šī sūdzība nav acīmredzami nepamatota, kā arī nepastāv citi Konvencijas 35.pantā minētie šķēršļi sūdzības izskatīšanai pēc būtības, tādēļ nolēma iesniedzējas sūdzību izskatīt pēc būtības.

Izskatīšana pēc būtības:

Vērtējot iesniedzējas sūdzību pēc būtības, Tiesa vispirms atgādināja, ka tās judikatūrā ir nostiprinātās līdzīgas prasības sacīkstes principa kā daļas no tiesībām uz taisnīgu tiesu ievērošanai civillietās un krimināllietās, kā arī administratīvajā procesā, neatkarīgi no šī procesa īpašajām iezīmēm nacionālā līmenī. Lai sacīkstes principa ievērošana būtu efektīva,

¹ *Vorotņikova pret Latviju* (iesniegums Nr.68188/13), Eiropas Cilvēktiesību tiesas palātas 2021.gada 4.februāra spriedums.

nacionālajām tiesām jānodrošina procesa dalībniekiem iespēja iepazīties ar pierādījumiem, kā arī piemērotā formā un atbilstošā laikā sniegt viedokli par šiem pierādījumiem, to saturu un autentiskumu. Īpaša nozīme ir personu uzticībai taisnīgai tiesai, kas balstās arī uz pieņemumu, ka personai tiek dota iespēja paust savu viedokli par katru lietas materiālos esošo dokumentu, tai skaitā par nesaistošiem atzinumiem, ko tiesa ieguvusi pēc savas iniciatīvas, lai pieņemtu pamatotu lēmumu. Proti, procesa dalībniekiem ir jādod iespēja iepazīties ar atzinumiem, kas skar lietas būtību, un pašiem lemt par to, vai ir nepieciešams sniegt viedokli par attiecīgo pierādījumu. Turklāt Tiesa norādīja, ka izskatāmajā lietā nav nepieciešams noskaidrot, vai nepaziņošana par citu institūciju lietā iesniegtajiem atzinumiem ir radījusi personas tiesību aizskārumu, jo Konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpuma konstatēšana būtu iespējama arī bez šāda konkrēta aizskāruma konstatēšanas.

Pievēršoties izskatāmās lietas faktiem, Tiesa noraidīja iesniedzējas apgalvojumu, ka viedokļi, ko Senāts objektīvās izmeklēšanas ietvaros bija lūdzis no citām iestādēm/institūcijām un uz kuriem tas bija atsaucies, bija iegūti pretlikumīgi. Ņemot vērā, ka Administratīvā procesa likuma 30.pants paredzēja tiesai tiesības lūgt citu institūciju viedokļus, lai arī viedokļu sniedzējiem nebija lietas dalībnieku statusa, šādu Senāta rīcību nevar uzskatīt par pretlikumīgu. Savukārt attiecībā uz faktu, ka iesniedzēja nebija informēta par Senāta pieprasītajiem iestāžu/institūciju viedokļiem, Tiesa ņēma vērā, ka Senāta lūgtie viedokļi bija nepieciešami, lai pieņemtu pamatotu lēmumu, ievērojot pareizu normu, kas skāra lietas būtību un noteica iesniedzējas lietas iznākumu, interpretāciju. Līdz ar to Tiesa secināja, ka viedokļi, lai gan nesaistoši, tika sniegti, lai ietekmētu Senāta lēmumu, un iesniedzēja pamatoti uzskatīja, ka Senātam bija jālūdz viņas viedoklis par saņemtajiem atzinumiem. Šajā kontekstā Tiesa norādīja, ka tā savā judikatūrā jau iepriekš ir secinājusi, ka personai tiesības sniegt viedokli par lietā saņemtajiem atzinumiem no trešajām personām ir neatkarīgi no tā, vai šie atzinumi ir neitrāli attiecībā uz lietā izspriežamo prasījumu un neietver jaunus faktus vai argumentus. Atbildot uz valdības argumentu, ka iesniedzēja tika informēta par tās tiesībām iepazīties ar lietas materiāliem, Tiesa atgādināja, ka iespēja iepazīties ar lietas materiāliem pati par sevi nav pietiekama procesuālā garantija, lai nodrošinātu iesniedzējas tiesības uz sacīkstes principa ievērošanu. Līdz ar to Tiesa secināja, ka lietas taisnīgas izskatīšanas nodrošināšanai Senātam bija pienākums informēt iesniedzēju par saņemtajiem iestāžu viedokļiem, un bija jānodrošina iesniedzējai iespēja sniegt viedokli par saņemtajiem viedokļiem, ja viņa to vēlētos. Tiesa secināja, ka minētā prasība, kas netieši izriet no Tiesas judikatūras par tiesībām uz sacīkstes principu un kas ir daļa no tiesībām uz taisnīgu tiesu saskaņā ar Konvenciju, nacionālajā tiesību sistēmā nebija nodrošināta. Turklāt, atbildot uz iesniedzējas argumentu, ka viņas viedoklis par iestāžu atzinumiem netika pievienots lietas materiāliem, jo to neparedzēja likums, Tiesa norādīja, ka procesuālās garantijas, kas izriet no tiesībām uz sacīkstes principu, neaprobežojas tikai ar procesa dalībnieku tiesībām iesniegt apsvērumus. Saskaņā ar Tiesas judikatūru, procesuālās garantijas jānodrošina arī attiecībā uz pierādījumiem un atzinumiem, kas iegūti pēc tiesas iniciatīvas. Šajā sakarā Tiesa ņem vērā, vai iesniegtie dokumenti un izteiktie argumenti bija pievienoti lietas materiāliem ar mērķi ietekmēt tiesas lēmumu, kas arī bija noticis iesniedzējas lietā.

Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, Tiesa atzina, ka ir pieļauts Konvencijas 6.panta 1.punktā garantēto iesniedzējas tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu pārkāpums, jo iesniedzējai netika dota iespēja iepazīties ar iestāžu viedokļiem, kurus lietas izskatīšanas kasācijas instancē laikā bija pieprasījis Senāts, un sniegt par tiem viedokli.

Piešķirtā kompensācija:

Iesniedzēja lūdza piešķirt kompensāciju atbilstoši Tiesas judikatūrā nostiprinātajiem kritērijiem kompensācijas piešķiršanai un atlīdzināt tiesāšanās izdevumus 850 eiro apmērā. Valdība argumentēja, ka pārkāpuma konstatēšana jau pēc būtības ir taisnīgs atlīdzinājums. Tiesa piešķīra iesniedzējai kaitējuma kompensāciju 3 000 eiro apmērā un kompensēja tiesāšanās izdevumus 850 eiro apmērā.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Tiesas spriedums stājās spēkā 2021.gada 31.maijā.

4. Lietā *Bērziņš un citi pret Latviju*² savā 2012.gada 7.novembra iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 1.protokola 1.pantu (tiesības uz īpašumu), iesniedzēji sūdzējās, ka kopš 2005.gada viņiem tikusi liegta piekļuve viņu kopīpašumā esošajam zemes gabalam, attiecībā uz kuru noteikta stingra režīma aizsargjosla, un par spīti uzliktajam liegumam, ko iesniedzēji uzskata par *de facto* īpašuma atsavināšanu, viņiem neesot izmaksāta kompensācija vai piešķirts līdzvērtīgs zemes gabals.

Pieņemamības stadija:

Valdība, argumentējot, ka iesniedzēji nebija izsmēluši viņiem pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus un tādēļ sūdzība ir nepieņemama izskatīšanai pēc būtības, sniedza divus galvenos apsvērumus. Pirmkārt, iesniedzēji, pamatojoties uz Satversmes 92.pantu, varēja celt prasību pret SIA "Rīgas ūdens" vispārējās jurisdikcijas tiesā, kura būtu kompetenta piešķirt iesniedzējiem kompensāciju, nodibināt piespiedu nomas attiecības vai noteikt piespiedu atsavināšanas pienākumu. Šī argumenta pamatošanai valdība savos apsvērumos Tiesai sniedza trīs tiesu prakses piemērus, kuros vispārējās jurisdikcijas tiesas bija vērtējušas jautājumus par tiesību uz īpašumu ierobežojumiem. Otrkārt, valdība argumentēja, ka attiecībā uz Garkalnes novada domes 2009.gada 16.decembra saistošajiem noteikumiem Nr.23 "Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" (Saistošie noteikumi), vērstoties ar konstitucionālajām sūdzībām Satversmes tiesā, iesniedzējiem bija pienākums sniegt pietiekamu juridisko pamatojumu un ievērot Satversmes tiesas likumā noteikto konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņu. Tomēr iesniedzēji to neizdarīja un līdz ar to neizsmēla viņiem pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus.

Tiesas ieskatā, gan iesniedzēju izvirzītās sūdzības par trūkumiem nacionālā regulējumā un šī regulējuma interpretācijā un piemērošanā, gan valdības izvirzītie argumenti par sūdzības pieņemamību izskatīšanai bija cieši saistīti ar iesniedzēju sūdzību būtību, tādēļ nolēma skatīt šos jautājumus vienkopus. Tāpat Tiesa secināja, ka iesniedzēju sūdzība nav acīmredzami nepamatota vai nepieņemama izskatīšanai pēc būtības citu iemeslu dēļ.

Izskatīšana pēc būtības:

Vērtējot iesniedzēju sūdzību pēc būtības, Tiesa visupirms atgādināja, ka Konvencijas 1.protokola 1.pants, kā to savā judikatūrā interpretējusi Tiesa, ietver 3 skaidri noteiktus aspektus. Pirmkārt, Konvencijas 1.protokola 1.pants paredz ikvienai personai tiesības uz

² *Bērziņš un citi pret Latviju* (iesniegums Nr.73105/12), Eiropas Cilvēktiesību tiesas palātas 2021.gada 21.septembra spriedums.

sava īpašuma miermīlīgu izmantošanu; otrkārt, īpašumu personām var atņemt tikai pamatojoties uz Konvencijā noteiktajiem kritērijiem; treškārt, valstij ir tiesības īstenot kontroli pār personu īpašuma izmantošanu tikai vispārēju sabiedrības interešu nodrošināšanai. Pievēršoties izskatāmās lietas faktiem, Tiesa atzina, ka aizsargjoslas izveide iesniedzēju īpašumā būtiski ierobežoja iesniedzēju tiesības uz īpašumu, jo iesniedzējiem faktiski nebija iespēju piekļūt un izmantot savu īpašumu, un tādēļ iesniedzēju sūdzība ietilptu Konvencijas 1.protokola 1.panta trešajā aspektā – īpašuma kontrole –, tomēr, ņemot vērā, ka iesniedzēju sūdzība skāra ne tikai tiesības izmantot īpašumu, bet arī saņemt kompensāciju vai saņemt līdzvērtīgu zemes gabalu kā alternatīvu kompensācijai, Tiesa vērtēja iesniedzēju sūdzības personu tiesību uz īpašuma izmantošanu, kas izriet no Konvencijas 1.protokola 1.panta pirmā teikuma, gaismā. Tādēļ, lai noskaidrotu, vai noticis iesniedzēju tiesību pārkāpums, Tiesa secināja, ka būtu jāvērtē, vai ierobežojums viņu tiesībām bija noteikts ar likumu, bija vērsts uz leģitīma mērķa sasniegšanu un bija nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā jeb samērīgs.

Pirmkārt, Tiesa atzīmēja, ka nav nepieciešamības vērtēt, vai ierobežojums ir noteikts saskaņā ar likumu, jo, lai arī ir saskatāmas vairākas problēmas procesā, atbilstoši kuram iesniedzēju tiesības tika ierobežotas, iesniedzēji savās sūdzībās nebija izvirzījuši argumentus, ka viņu tiesību ierobežojums nebūtu bijis noteikts ar likumu. Otrkārt, Tiesa secināja, ka iesniedzēju tiesību uz īpašumu ierobežojums bija vērsts uz sabiedrības interešu aizsardzību, jo attiecīgais īpašums tika iežogots, lai nodrošinātu dzeramā ūdens tīrību un plašākā kontekstā arī vides saglabāšanu, kam mūsdienu sabiedrībā ir arvien pieaugoša nozīme. Līdz ar to Tiesa secināja, ka ierobežojums iesniedzēju tiesībām uz īpašumu tika vērsts uz leģitīma mērķa sasniegšanu. Treškārt, attiecībā uz to, vai iesniedzēju tiesību ierobežojums bija samērīgs, Tiesa uzsvēra, ka situācijā, kas ir pielīdzināma īpašuma atņemšanai, ir nepieciešams vērtēt ne tikai regulējumu, kas paredz kompensācijas piešķiršanu, bet arī pušu rīcību. Ja tiek skartas sabiedrības intereses, tad valsts iestāžu pienākums ir rīkoties laikus, atbilstošā veidā un saskaņā ar labas pārvaldības principu. Jo īpaši ir jāņem vērā tas, vai iesniedzēji, iegūstot īpašumu, zināja vai viņiem vajadzēja zināt par īpašuma aprobežojumiem, kas bija noteikti tobrīd vai kurus potenciāli varēja noteikt attiecībā uz šo īpašumu. Tāpat ir būtiski izvērtēt, vai iesniedzēji varēja tiesiski paļauties uz īpašuma lietošanas iespējamību un vai viņi jau sākotnēji apzinājās pirkuma risku. Visbeidzot ir jāvērtē apmērs, kādā ierobežojumi kavēja īpašuma izmantošanu, un iespējas šo ierobežojumu nepieciešamību apstrīdēt.

Tiesa norādīja, ka ne 2004.gadā, kad iesniedzēji iegādājās īpašumu, ne 2005.gadā, kad zemesgrāmatā tika reģistrētas viņu īpašumtiesības, nekādi no dzeramā ūdens ieguves vietu aizsardzības prasībām izrietoši ierobežojumi īpašumam nebija noteikti. Aizsargjosla tika noteikta 2007.gadā, savukārt Saistošie noteikumi tika pieņemti tikai 2009.gadā. Tiesa secināja, ka par spīti vairākiem informācijas pieprasījumiem, vismaz daļēji valsts iestāžu dēļ iesniedzēji nevarēja pilnībā izprast viņu īpašumam noteiktos ierobežojumus. Turklāt Tiesa secināja, ka valsts iestāžu rīcība, iesniedzēju īpašumu ietverot aizsargjoslā, radījusi vairākas neskaidrības. Pievēršoties valdības izvirzītajiem argumentiem, ka iesniedzējiem būtu bijis pienākums vērsties Satversmes tiesā par Saistošo noteikumu neatbilstību Satversmei, Tiesa norādīja, ka iesniedzēji sūdzējās par aizsargjoslas izveidi, taču neuzskatīja, ka Saistošie noteikumi neatbilstu Satversmei. Tiesas ieskatā, valdība nebija argumentējusi, vai iesniedzējiem bija saprātīgas izredzes iegūt viņiem labvēlīgu rezultātu, vērstoties Satversmes tiesā. Līdz ar to Tiesa noraidīja šo valdības argumentu. Savukārt attiecībā uz valdības argumentu, ka iesniedzējiem bija pienākums vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā, pieprasot kompensāciju par īpašumtiesību ierobežojumiem, Tiesa secināja, ka laikā, kad risinājās iesniedzēju sūdzības pamatā esošie notikumi, Latvijā nebija izveidots normatīvais regulējums, kas ļautu viņiem prasīt kompensāciju *de facto* īpašuma atsavināšanas gadījumā.

Tiesas ieskatā, valdības piedāvātie tiesu prakses piemēri nebija tieši attiecināmi uz iesniedzēju situāciju. Respektīvi, pirmais prakses piemērs pēc būtības attiecās uz cita veida aizsargjoslu, un likums skaidri noteica kārtību, kā personas var prasīt kompensāciju attiecīgās aizsargjoslas izveides gadījumā. Saistībā ar otro valdības norādīto prakses piemēru Tiesa atzīmēja, ka minētajā piemērā puses jau bija uzsākušas sarunas par īpašuma piespiedu atsavināšanu, taču strīds bija radies par kompensācijas apmēru. Turpretī izskatāmajā lietā valsts iestādes neveica piespiedu īpašuma atsavināšanu un nepiedāvāja kompensāciju iesniedzējiem. Attiecībā uz trešo prakses piemēru Tiesa secināja, ka puses jau bija nodibinājušas piespiedu nomas attiecības, bet strīds radās par atlīdzības apmēru. Līdzīgi kā otrā piemēra gadījumā, Tiesa atzina, ka izskatāmajā lietā nekas neliecināja par to, ka iesniedzēji būtu nodibinājuši piespiedu nomas attiecības ar SIA "Rīgas ūdens". Līdz ar to Tiesa secināja, ka nebija saprātīgu izredžu, ka šis tiesību aizsardzības līdzeklis varētu iesniedzējiem sniegt labvēlīgus rezultātus. Turklāt, vērtējot to, vai iesniedzējiem bija iespēja celt prasību par līdzvērtīga zemes gabala piešķiršanu, Tiesa nesaskatīja juridisku pamatojumu, uz ko iesniedzēji varēja balstīties, ceļot šādu prasību. Tiesa uzsvēra, ka iesniedzēji jau bija vērsušies Garkalnes novada domē ar prasību piešķirt līdzvērtīgu zemes gabalu, taču tā tika noraidīta. Līdz ar to, Tiesas ieskatā, arī šādai prasībai nebija saprātīgas izredzes iesniedzējiem sniegt labvēlīgu rezultātu.

Noslēgumā Tiesa uzsvēra, ka valsts vairāk nekā 10 gadus nebija veikusi nekādus pasākumus, lai risinātu radušos situāciju, kurā iesniedzēji nevarēja piekļūt savam īpašumam un saņemt kompensāciju par viņu īpašuma *de facto* atsavināšanu. Turklāt, izvērtējot to, kā kopumā nacionālā līmenī tika risināts iesniedzēju īpašumtiesību jautājums, kā arī nacionālā regulējuma, kas lietas notikumu laikā būtu ļāvis iesniedzējiem prasīt kompensāciju *de facto* īpašuma atsavināšanas gadījumā, neesamību, Tiesa secināja, ka valsts nav nodrošinājusi taisnīgu līdzsvaru starp sabiedrības vispārējām interesēm un iesniedzēju tiesībām uz īpašumu. Līdz ar to Tiesa secināja, ka ir noticis Konvencijas 1.protokola 1.panta pārkāpums.

Piešķirtā kompensācija:

Iesniedzēji savā iesniegumā Tiesai norādīja, ka vēlas saņemt kompensāciju par kaitējumu, kas viņiem nodarīts, pārkāpjot viņu tiesības uz īpašumu. Tāpat iesniedzēji lūdza noteiktās aizsargjoslas atcelšanu, bet, ja tas nebūtu iespējams, piešķirt viņiem kompensāciju par *de facto* atsavināto nekustamo īpašumu vai līdzvērtīgu meža zemes gabalu. Tomēr, ņemot vērā, ka iesniedzēji nebija Tiesas noteiktajā termiņā iesnieguši prasību par taisnīgu atlīdzinājumu atbilstoši Tiesas reglamenta 60.punktam un to, ka šajā lietā nebija īpašu apsvērumu, kas pamatotu atkāpšanos no Tiesas judikatūras un kompensācijas piešķiršanu iesniedzējiem, kuri nav ievērojuši procesuālos noteikumus kompensācijas prasības pieteikšanai, Tiesa iesniedzējiem kompensāciju nepiešķīra.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Tiesas spriedums stājās spēkā 2021.gada 21.decembrī.

5. Lietā *R.M. pret Latviju*³ savā 2013.gada 12.augusta iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 8.pantu (tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību) un 1.protokola 2.pantu (tiesības uz izglītību), iesniedzēja sūdzējās, ka viņas aizgādības tiesību pār viņas dēlu pārtraukšanas rezultātā iestādes ir pārkāpušas viņas un viņas dēla tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību. Tāpat iesniedzēja sūdzējās, ka viņas aizgādības tiesību pār viņas dēlu pārtraukšana ir novedusi pie viņas dēla tiesību uz izglītību pārkāpuma.

Pieņemamības stadija:

Valdība argumentēja, ka sūdzība par iespējamo Konvencijas 8.panta pārkāpumu nav pieņemama izskatīšanai pēc būtības, jo iesniedzēja nebija izsmēlusi visus viņai pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus. Pirmkārt, iesniedzēja nacionālās tiesvedības ietvaros nebija izvirzījusi argumentu, ka viņas aizgādības tiesību pār viņas dēlu pārtraukšana un atteikums tās atjaunot ir aizskāris iesniedzējas tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību. Tā vietā tika apstrīdēti minēto lēmumu pamatā esošie apsvērumi. Otrkārt, iesniedzēja nebija izsmēlusi viņai pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus attiecībā uz 2014.gada 16.maija lēmumu, ar kuru bāriņtiesa pieņēma lēmumu neatjaunot iesniedzējai pārtrauktās aizgādības tiesības pār viņas dēlu. Proti, nacionālajā tiesvedībā, kurā tika vērtēts minētais lēmums, iesniedzēja nebija iesniegusi apelācijas sūdzību. Atbildot uz valdības apsvērumiem, iesniedzēja norādīja, ka viņa bija izsmēlusi visus tiesību aizsardzības līdzekļus attiecībā uz iepriekšējiem bāriņtiesas lēmumiem, bet attiecībā uz 2014.gada 16.maija lēmumu Administratīvās rajona tiesas spriedums tika taisīts 2015.gada 17.aprīlī, kas bija jau pēc aizgādības tiesību atjaunošanas 2014.gada 4.novembrī. Līdz ar to apelācijas sūdzības iesniegšana būtu tikai formāla un nebūtu devusi iesniedzējai labvēlīgu rezultātu. Ņemot vērā minēto, iesniedzēja uzskatīja, ka viņa esot izsmēlusi viņai pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus Konvencijas 35.panta izpratnē.

Analizējot iesniedzējas sūdzības pieņemamību izskatīšanai pēc būtības, Tiesa atgādināja, ka prasības izsmelt nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus mērķis ir dot valstij iespēju novērst Konvencijas pārkāpumu nacionālā līmenī. Turklāt atbilstoši Tiesas iedibinātai judikatūrai, lai izsmeltu nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus, nacionālās tiesvedības ietvaros personām ne vienmēr ir nepieciešams atsaukties uz Konvencijas normām, ar nosacījumu, ka prasība “vismaz pēc būtības” ir par tiem pašiem jautājumiem, par kuriem persona vēlāk vēršas Tiesā. Proti, iesniedzējai, pamatojoties uz nacionālo tiesību normām, ir jāmin argumenti, kas pēc būtības ir tādi paši vai līdzīgi kā tie, uz kuriem iesniedzēja atsauca Tiesā, dodot nacionālajām tiesām iespēju novērst iespējamo pārkāpumu nacionālā līmenī. Tiesa arī atgādināja, ka prasību par tiesību aizsardzības līdzekļu izsmelšanu nedrīkst piemērot pārlieku formāli. Ievērojot Tiesas judikatūrā nostiprinātos principus, šajā lietā Tiesa uzsvēra, ka iesniedzēja bija apstrīdējusi bāriņtiesas lēmumus par aizgādības tiesību pārtraukšanu, atsaucoties arī uz Satversmes 110.pantu, kas aizsargā personu tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību. Tādēļ Tiesa secināja, ka valstij pēc būtības bija dota iespēja novērst iespējamo Konvencijas 8.panta pārkāpumu jau nacionālā līmenī. Attiecībā uz valdības sniegtajiem argumentiem par augšminēto bāriņtiesas 2014.gada 16.maija lēmumu Tiesa secināja, ka iesniedzēja nebija izmantojusi viņai pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus. Tomēr, ņemot vērā, ka iesniedzēja jau bija izsmēlusi visus viņai pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus attiecībā uz iepriekšējiem lēmumiem un nacionālā tiesa par 2014.gada 16.maija lēmumu taisīja spriedumu jau pēc tam, kad iesniedzējas aizgādības tiesības bija atjaunotas, Tiesa secināja, ka iesniedzēja bija devusi iespēju valstij novērst iespējamo

³ *R.M. pret Latviju* (iesniegums Nr.53487/13), Eiropas Cilvēktiesību tiesas palātas 2021.gada 9.decembra spriedums.

Konvencijas 8.panta pārkāpumu. Līdz ar to Tiesa noraidīja valdības izvirzītos argumentus, kādēļ iesniedzējas sūdzība būtu noraidāma. Tiesa secināja, ka sūdzība nav acīmredzami nepamatota, kā arī nepastāv citi Konvencijas 35.pantā minētie šķēršļi sūdzības izskatīšanai pēc būtības.

Attiecībā uz iesniedzējas sūdzību par Konvencijas 1.protokola 2.panta iespējamu pārkāpumu daļā par viņas dēla tiesībām uz izglītību pamatizglītības līmenī, valdība izvirzīja argumentu, ka iesniedzēja savas tiesības iesniegt sūdzību ir izmantojusi ļaunprātīgi, jo nav informējusi Tiesu, ka iesniedzējas dēlam pamatizglītība nekad netika liegta. Šajā sakarā Tiesa atgādināja, ka Konvencijas 1.protokola 2.pantā garantētās tiesības uz izglītību garantē tiesības uz pieeju valstī atbilstošajā laikā pastāvošajai izglītības sistēmai un tiesības iegūt oficiālu apliecinājumu par apgūtajām zināšanām. Tiesa uzskatīja, ka bija notikusi iejaukšanās iesniedzējas dēla tiesībās uz izglītību, jo aptuveni pusotru gadu iesniedzējas dēla statuss izglītības sistēmā neatbilda faktiskajai situācijai. Taču Tiesa arī konstatēja, ka pēc iesniedzējas aizgādības tiesību atjaunošanu viņas dēls varēja turpināt izglītību savam vecumam un prasmēm atbilstošā līmenī un ka kopumā iesniedzējas dēls nebija kavējis nevienu mācību gadu un ieguva kvalitatīvu izglītību. Tādēļ šo sūdzības daļu Tiesa atbilstoši Konvencijas 37.panta 1.punktam svītvoja no izskatāmo lietu saraksta, jo iesniedzējas aprakstītais iespējamais Konvencijas 1.protokola 2.panta pārkāpums bija novērsts nacionālā līmenī.

Savukārt iesniedzējas sūdzību par Konvencijas 1.protokola 2.panta iespējamu pārkāpumu daļā par viņas dēla tiesībām uz izglītību mūzikas skolā Tiesa atzina par acīmredzami nepamatotu, jo Tiesas rīcībā nebija pietiekami daudz informācijas un apsvērumu par mūzikas skolu lomu Latvijas izglītības sistēmā, lai Tiesa varētu vērtēt sūdzību pēc būtības.

Izskatīšana pēc būtības:

Vērtējot iesniedzējas sūdzību pēc būtības, Tiesa visupirms atgādināja, ka jautājumi par ģimenes vienotību un atkalapvienošanu nošķiršanas gadījumā ir tiesību uz ģimenes dzīves neaizskaramību sastāvdaļa. Tādējādi, ja pasākumu, ko valsts veic, lai sniegtu aprūpi bērnam, rezultātā tiek ierobežotas personas tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību, valstij vienlaikus ir pozitīvs pienākums nodrošināt ģimenes atkalapvienošanu, tiklīdz tas ir iespējams. Turklāt šādu valsts īstenotu ierobežojošu pasākumu mērķim ir jābūt vērstam uz bioloģisko vecāku un bērna atkalapvienošanu, kas savukārt nozīmē, ka valsts pozitīvā pienākuma – veicināt ģimenes atkalapvienošanu līdzko tas ir iespējams – svars pakāpeniski pieaug no brīža, kad ir pieņemts lēmums īstenot ierobežojošo pasākumu. Vienlaikus šis pienākums jālīdzsvaro ar bērna labākajām interesēm. Tiesa uzsvēra, ka ģimenes locekļu saites un iespēja atkalapvienoties ir apdraudēta, ja tiek likti šķēršļi iespējai regulāri tikties, un lietās, kas skar bērna aprūpi un saskarsmes ierobežojumus, bērna intereses ir pārākas pār citiem apsvērumiem. Tomēr, ja bērna un vecāku intereses nonāk konfliktā, atbilstoši Konvencijas 8.pantam valstij ir pienākums nodrošināt taisnīgu līdzsvaru starp šīm interesēm un ņemt vērā, ka īpaša nozīme ir jāpiešķir tieši bērna labāko interešu ievērošanai, kas, ievērojot to raksturu un nopietnību, var būt pārākas arī pār vecāku interesēm. Ņemot vērā minēto, Tiesa šajā lietā vērtēja, vai pamatojums iestāžu veiktajām darbībām ir bijis “atbilstošs un pietiekams” un lēmumu pieņemšanas process ir bijis taisnīgs, respektējot iesniedzējas Konvencijas 8.pantā garantētās tiesības. Tiesa ņēma vērā, ka valsts iestādēm ir plaša rīcības brīvība, lemjot par nepieciešamību bērnam noteikt ārpusģimenes aprūpi, tomēr šī rīcības brīvība nav neierobežota. Tiesa jau iepriekš ir norādījusi, ka valstij visupirms ir jāizmanto mazāk ierobežojoši līdzekļi, piemēram, atbalsta un preventīvie pasākumi, un tikai tad, ja tie ir nesekmīgi, valsts var noteikt bērnam ārpusģimenes aprūpi.

Pievēršoties konkrētās lietas apstākļiem, Tiesa norādīja, ka iesniedzējas aizgādības un saskarsmes tiesību pārtraukšana ierobežoja iesniedzējas tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību, tomēr šie ierobežojumi bija noteikti saskaņā ar likumu un to mērķis bija aizsargāt citu personu, īpaši iesniedzējas dēla tiesības. Attiecībā uz jautājumu par to, vai ierobežojums bija nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā un tādēļ samērīgs, savā vērtējumā Tiesa ņēma vērā, ka iesniedzējas dēls bija neaizsargāts bērns un vēlāk arī pusaudzis, kurš varētu būt cietis no vardarbības, kā arī no mazotnes uzrādījis uzvedības problēmas un vairākkārt mēģinājis nodarīt pāri sev un citiem. Turklāt, analizējot 2013.gada 25.februāra incidentu, kad Valsts policija konstatēja, ka iesniedzējas dēls vēlā vakarā pēc konflikta ar iesniedzēju neatbilstošās drēbēs klīda pa ielām, kā rezultātā iesniedzējai atņēma aizgādības un saskarsmes tiesības, Tiesa atzina, ka šādā situācijā valsts iestādēm bija steidzami jālemj par mātes un bērna nošķiršanu uz laiku. Tādēļ turpinājumā Tiesa vērtēja, vai lēmumu pieņemšanas gaitā valsts iestādes pienācīgi izvērtēja ģimenes situāciju un visus nozīmīgos faktorus.

Tiesa norādīja, ka sākotnējo lēmumu pieņēma bāriņtiesas priekšsēdētājs, bet turpmākie lēmumi tika pieņemti koleģiāli, un iesniedzējai bija tiesības piedalīties lēmumu pieņemšanas procesā, ko iesniedzēja arī izmantoja. Turklāt iesniedzēja pārsūdzēja šos lēmumus administratīvajā tiesā trīs instancēs, kā arī lūdza pagaidu noregulējumu, kas paātrinātā kārtībā tika izskatīts divās instancēs. Tāpat iesniedzēja apmeklēja tiesas sēdes un viņai bija iespēja izteikt savus iebildumus gan mutvārdos, gan rakstveidā. Tiesvedības laikā tiesa uzklauzīja vairākus lieciniekus, bāriņtiesas un sociālās aprūpes iestāžu pārstāvjus, kā arī iesniedzējas dēla pārstāvi. Līdz ar to Tiesa secināja, ka nacionālās tiesas iesniedzējai deva iespējas izvirzīt argumentus un sniegt pierādījumus tiesas procesā, un nacionālo tiesu apsvērumi, proti, iespējamā vardarbība pret iesniedzējas dēlu, iesniedzējas atteikšanās sadarboties ar iestādēm, iesniedzējas dēla slēpšana un viņa psihoemocionālais stāvoklis bija būtiski, izvērtējot aizgādības tiesību pārtraukšanu. Savukārt vērtējot, vai minētie apsvērumi bija pietiekami, lai apturētu iesniedzējai aizgādības tiesības, Tiesa ņēma vērā, ka nacionālās tiesas bija atsaukušās uz tiesu ekspertīžu rezultātā konstatēto emocionālo vardarbību pret iesniedzējas dēlu un vispusīgi izvērtējušas iesniedzējas ģimenes situāciju.

Attiecībā uz iesniedzējas sadarbību ar iestādēm Tiesa uzsvēra, cik nozīmīga ir vecāku sadarbība ar valsts iestādēm, lai nodrošinātu bērnu labākās intereses, un norādīja, ka iesniedzējas sadarbības trūkums saasināja radušos situāciju un bija galvenais faktors, kas objektīvi ierobežoja iestāžu iespējas atrast pareizo līdzsvaru starp iesaistītajām interesēm. Tāpat Tiesa vērtēja, vai valsts iestādes pienācīgi izsvēra skartās intereses, jo īpaši, vai bija pietiekami ņemta vērā iesniedzējas dēla attieksme pret notiekošo. Tiesa atgādināja, ka nepieciešamība uzklaut bērnu viedokli lietās par aizgādības tiesību atņemšanu ir atkarīga no lietas konkrētajiem apstākļiem, bērna vecuma un brieduma. Ņemot vērā eksperta atzinumu, ka iesniedzējas dēla atkārtota izjautāšana un dalība tiesas procesā nav vēlama, un valsts iestāžu rīcības brīvības robežas, lai arī iesniedzējas dēls pats nepiedalījās tiesas procesā, Tiesas ieskatā, nacionālās tiesas bija ņēmušas vērā viņa kā bērna labākās intereses. Turklāt nacionālās tiesas bija skaidri norādījušas, ka tās varētu pārskatīt ierobežojumus, ja izzustu apstākļi, kas bija par pamatu attiecīgo lēmumu pieņemšanai. Tiesa uzsvēra, ka iesniedzēja šo situāciju varēja uzlabot, sadarbojoties ar iestādēm, ņemot vērā, ka nesadarbošanās bija viens no faktoriem, ko nacionālās tiesas un iestādes vērtēja, pieņemot lēmumu par aizgādības tiesību pārtraukšanu. Visu šo apsvērumu gaismā Tiesa atzina, ka nacionālās iestādes bija sniegušas atbilstošus un pietiekamus iemeslus, lai pieņemtu lēmumu par iesniedzējas aizgādības un saskarsmes tiesību pārtraukšanu, un tāpēc nekonstatēja Konvencijas 8.panta pārkāpumu.

Vienlaikus sprieduma 113.rindkopā Tiesa uzsvēra, ka lietā pieejamie materiāli un informācija liecina par satraucošu tendenci Latvijā saistībā ar viegli ievainojumu bērnu, kuriem ir uzvedības problēmas, aprūpi. Proti, Tiesa konstatēja, ka atbildīgās iestādes visupirms apsvēra bērna ievietošanu psihiatriskajās ārstniecības iestādēs, taču Tiesa uzsvēra, ka gadījumā, kad nav konstatēta psihiatriska saslimšana vai citi iemesli, kas liecinātu par nepieciešamību pēc medicīniskās aprūpes, šāda rīcība nesekmē bērna labsajūtu un neatbilst bērna labākajām interesēm. Ņemot vērā, ka iesniedzēja dēlu ievietoja slimnīcas psihiatrijas nodaļā, Tiesa uzskatīja, ka atbildīgās iestādes nav pietiekami izvērtējušas citas alternatīvas bērna izmitināšanai, kas būtu vairāk piemērotas viegli ievainojamam bērnam, taču, ņemot vērā citus izskatāmajā lietā ietvertos faktus, pierādījumus un apsvērumus, šis pats par sevi nebija pietiekams pamats, lai konstatētu Konvencijas 8.panta pārkāpumu.

Sprieduma spēkā stāšanās:

Tiesas spriedums stājās spēkā 2022.gada 4.aprīlī.

II.2. LĒMUMI⁴

6. Lietā *Berezovs pret Latviju*⁵ iesniedzējs savā 2013.gada 20.maija iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 8.pantu (tiesības uz mājokļa neaizskaramību), sūdzējās par viņa dzīvesvietas apskati, kuru, pamatojoties uz tiesneša lēmumu, veica Valsts policijas darbinieki, lai pārbaudītu informāciju par iespējamu administratīvo pārkāpumu.

Valdība izvirzīja argumentu, ka iejaukšanās iesniedzēja tiesībās uz mājokļa neaizskaramību nebija sasniegusi minimālo aizskāruma līmeni Konvencijas 35.panta 3.punkta (b) apakšpunkta izpratnē, jo policijas darbinieki bija veikuši tikai īsu iesniedzēja mājas apskati, neatvēra slēgtus nodalījumus un neveica mantu izņemšanu. Atbildot uz šo argumentu un ņemot vērā savu līdzšinējo judikatūru, Tiesa tādēļ vērtēja, cik nozīmīga bija iejaukšanās iesniedzēja tiesībās, vai pastāv kādi īpaši apsvērumi saistībā ar cilvēktiesību ievērošanu, kuru dēļ būtu jāturpina šis sūdzības izskatīšana, un to, vai nacionālajai tiesai ir bijusi iespēja pienācīgi izskatīt šo sūdzību.

Iesākumā Tiesa atzīmēja, ka iesniedzēja sūdzība bija par izmeklēšanas tiesneses lēmumu, ar kuru Valsts policijai tika dota atļauja veikt apskati iesniedzēja dzīvesvietā. Tiesa tālāk norādīja, ka aizskāruma līmenis katrā lietā ir nosakāms individuāli, ņemot vērā gan iesniedzēja subjektīvo attieksmi pret situāciju, gan arī lietas objektīvos apstākļus. Piemērojot šos principus iesniedzēja gadījumam, Tiesa uzskatīja par svarīgu norādīt, ka iesniedzēja dzīvesvietas apskatei tika saņemta izmeklēšanas tiesneses iepriekšēja atļauja, kā to pieprasa nacionālais regulējums. Izmeklēšanas tiesnese bija izskatījusi Valsts policijas amatpersonu sniegtos materiālus, kuros, pretēji iesniedzēja apgalvotajam, bija iekļauta ne tikai informācija no anonīmiem avotiem, bet arī paskaidrojumi no iesniedzēja kaimiņiem, kas ļāva izmeklēšanas tiesnesei lemt par apskates nepieciešamību. Turklāt arī pārējie Tiesas rīcībā esošie materiāli apstiprināja, ka 2012.gada 15.novembrī notikusī iesniedzēja dzīvesvietas apskate noritēja ierastas izmeklēšanas tiesneša sankcionētas policijas pārbaudes ietvaros.

⁴ Atšķirībā no Tiesas spriedumiem, kuru pasludināšanas datums, nevis pieņemšanas datums, ir noteicošais, Tiesas lēmumi Tiesas tiešsaistes vietnē HUDOC tiek kārtoti pēc to pieņemšanas datuma, lai gan faktiski lēmumi tiek pasludināti aptuveni trīs līdz četras nedēļas vēlāk. Tādēļ šajā pielikumā ir norādīti gan lēmumu pieņemšanas, gan pasludināšanas datumi.

⁵ *Berezovs pret Latviju* (iesniegums Nr.33012/13), Eiropas Cilvēktiesību tiesas komitejas 2021.gada 11.marta lēmums, pasludināts 2021.gada 1.aprīlī.

Tiesa arī norādīja, ka, ievērojot iesniedzēja iepriekš iesniegtās sūdzības par Valsts policijas B. iecirkņa amatpersonām, apskati veica Valsts policijas amatpersonas no citas reģionālās struktūrvienības.

Pievēršoties otrajam elementam, proti, vai pastāv kādi īpaši apsvērumi par cilvēktiesību ievērošanu, kuru dēļ būtu jāturpina šīs sūdzības izskatīšana, Tiesa norādīja, ka šādā gadījumā lietas izskatīšana būtu nepieciešama, ja ir radušies vispārēja rakstura jautājumi par Konvencijas normu piemērošanu, piemēram, ja ir nepieciešams skaidrot Konvencijā noteikto pienākumu tvērumu vai norādīt valstij-atbildētājam uz sistēmiska rakstura problēmām tās nacionālajā tiesību sistēmā. Attiecībā uz konkrēto lietu Tiesa uzsvēra, ka jautājumi, kas skar nesankcionētu kratīšanu, ir plaši apskatīti Tiesas judikatūrā ne tikai vispārīgi, bet arī attiecībā uz Latviju, un lietā nav būtisku iemeslu, kas pamatotu nepieciešamību skaidrot Konvencijas tiesību normas vai nepieciešamību valstij-atbildētājam novērst sistēmiska rakstura problēmas. Līdz ar to Tiesa secināja, ka izskatāmajā lietā nav īpašu apsvērumu, kas saistīti ar cilvēktiesību aizsardzību, kuru dēļ būtu jāturpina iesniedzēja sūdzības izskatīšana.

Visbeidzot Tiesa norādīja, ka atbilstoši tās judikatūrai sūdzību nevar atzīt par nepieņemamu izskatīšanai, pamatojoties uz to, ka iejaukšanās iesniedzēja tiesībās nav sasniegusi minimālo aizskāruma līmeni, ja sūdzību nav pienācīgi izvērtējusi nacionālā tiesa. Tiesa atzīmēja, ka iesniedzēja sūdzība par rajona tiesas tiesneša lēmumu tika vēlāk izskatīta nacionālajā tiesā. Proti, iesniedzēja sūdzību bija izskatījis un kā nepamatotu noraidījis rajona tiesas priekšsēdētājs. Līdz ar to Tiesa secināja, ka nacionālā tiesa bija pienācīgi izvērtējusi iesniedzēja sūdzību. Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa atzina iesniedzēja sūdzību par nepieņemamu izskatīšanai, jo iejaukšanās iesniedzēja tiesībās uz mājokļa neaizskaramību nebija sasniegusi minimālo aizskāruma līmeni.

7. Lietā *Višņevskis un citi pret Latviju*⁶ savos 2017.gada 9.maija iesniegumos Tiesai 3 iesniedzēji, atsaucoties Konvencija 5.panta 3.punktu (apcietinājuma ilgums), sūdzējās, ka viņiem piemērotais drošības līdzeklis – apcietinājums – bijis pārmērīgi ilgs un nacionālās tiesas, lemjot par apcietinājuma piemērošanu, nebija sniegušas pietiekamu pamatojumu tā nepieciešamībai.

Vērtējot iesniedzēju sūdzības, Tiesa atkārtoja tās judikatūrā nostiprinātos pamatprincipus, atbilstoši kuriem, lai personu varētu apcietināt, vispirms ir jābūt “pietiekamām aizdomām”, ka šī persona varētu būt izdarījusi noziedzīgu nodarījumu. Tomēr aizdomu esamība pati par sevi nav pietiekams pamats personas apcietināšanai. Papildus tām, lemjot par apcietinājuma piemērošanu, iestādēm ir jāizvirza arī citi “būtiski” un “pietiekami” apsvērumi, kādēļ personai būtu jāierobežo brīvība, piemēram, bēgšanas risks, risks, ka persona varētu mēģināt kavēt kriminālprocesa norisi, ietekmēt lieciniekus, iznīcināt pierādījumus vai atkārtoti izdarīt noziedzīgu nodarījumu. Turklāt atsauces uz šiem riskiem nedrīkst būt abstraktas, tām ir jāpamatojas uz konkrētajā kriminālprocesā iegūto informāciju un faktiem. Saistībā ar bēgšanas riska apsvērumu, Tiesa norādīja, ka tas nevar tikt pamatots ar iespējamā noziedzīgā nodarījuma smagumu, bet ir jāņem vērā arī apsūdzētā raksturs, finanšu līdzekļi, saikne ar valsti, kurā noziedzīgais nodarījums veikts, un starptautiskie kontakti. Savukārt situācijā, kad vienīgais apcietināšanas pamatojums ir risks, ka persona varētu bēgt un neierasties uz

⁶ *Višņevskis un citi pret Latviju* (iesniegums Nr.35328/17), Eiropas Cilvēktiesību tiesas komitejas 2021.gada 25.marta lēmums, pasludināts 2021.gada 22.aprīlī.

lietas iztiesāšanu, personu ir nepieciešams atbrīvot, ja ir iespējams nodrošināt, ka persona ieradīsies uz tiesas sēdēm.

Tiesa atzīmēja, ka konkrētajā kriminālprocesā pirmais un otrais iesniedzējs pirmstiesas apcietinājumā pavadīja 2 gadus, 1 mēnesi un 16 dienas, bet trešais iesniedzējs bija apcietināts 1 gadu, 11 mēnešus un 25 dienas. Tiesa tālāk norādīja, ka iesniedzēji tika aizturēti un vēlāk apcietināti uz aizdomu pamata par sevišķi smaga, vardarbīga un pret personas drošību vērsta nozieguma – personas nolaupīšana – izdarīšanu. Policijas darbinieki iesniedzējus kopā ar citiem apsūdzētajiem aizturēja brīdī, kad viņi izdarīja personas nolaupīšanu, tāpēc jau no kriminālprocesa uzsākšanas brīža pret viņiem pastāvēja pamatotas aizdomas. Tomēr Tiesa atgādināja, ka par pamatu personas apcietinājumam nevar kalpot vienīgi pamatotu aizdomu esība. Līdz ar to Tiesa vērtēja, vai nacionālās tiesas, piemērojot iesniedzējiem apcietinājumu, bija atsaukušās arī uz citiem apsvērumiem un vai šie apsvērumi bija “būtiski” un “pietiekami” Tiesas judikatūras izpratnē.

Tiesa pievērsās nacionālo tiesu lēmumos izvirzītajai argumentācijai, atzīmējot, ka nacionālās tiesas bija atsaukušās uz 2 galvenajiem apsvērumiem apcietinājuma piemērošanai – risku, ka iesniedzēji varētu ietekmēt kriminālprocesa gaitu, un bēgšanas risku. Tiesa secināja, ka nacionālās tiesas, vērtējot to, vai iesniedzēji varētu apdraudēt kriminālprocesa norisi, bija sniegušas konkrētus apsvērumus, atsaucoties uz katra iesniedzēja individuālo situāciju un lomu iespējamā nozieguma izdarīšanā. Proti, nacionālo tiesu apsvērumi nebija abstrakti. Turklāt Tiesa atzīmēja, ka attiecībā uz kriminālprocesa sākuma stadiju galvenie nacionālo tiesu lēmumos izvirzītie apsvērumi bija saistīti ar nepieciešamību nodrošināt pierādījumu integritāti, nošķirt aizdomās turētās personas un aizsargāt lieciniekus. Tiesa atzina, ka organizētās noziedzības izdarīto noziedzīgo nodarījumu izmeklēšana ir objektīvi sarežģītāka, jo ir nepieciešams noteikt katra grupas dalībnieka lomu un individuālo atbildību. Lai gan šajā lietā iesniedzēji apcietinājumā atradās vienā kamerā, bija nepieciešams nodrošināt viņu izolāciju no citām šajā kriminālprocesā aizturētajām personām, kā arī tiem grupas dalībniekiem, kuriem bija piemērots ar brīvības atņemšanu nesaistīts drošības līdzeklis. Tiesa akcentēja nepieciešamību šādās lietās nodrošināt nepārtrauktu kontroli pār grupas dalībnieku savstarpējiem kontaktiem, kā arī kontaktiem ar citām personām, un, ja nepieciešams, tos ierobežot nolūkā novērst pierādījumu iznīcināšanu un liecinieku apdraudējumu. Tāpat Tiesa atzīmēja, ka nacionālās tiesas bija lūgušas Valsts probācijas dienestu veikt iesniedzēju personības izpēti un risku izvērtējumu un savos lēmumos bija balstījušās uz Valsts probācijas dienesta ekspertu slēdzieniem. Ņemot vērā minēto, Tiesa secināja, ka iesniedzējiem piemērotais apcietinājums bija pamatots.

Savukārt uzsākot tiesas izmeklēšanas stadiju, kā galveno pamatu iesniedzēju turpmākajam apcietinājumam pirmās instances tiesa izvirzīja nepieciešamību noprotināt cietušos un lieciniekus kriminālprocesā. Tāpat nacionālā tiesa secināja, ka lietā ir uzklaušāmi cietušie, kā arī apsūdzības un aizstāvības liecinieki, kuri nebija liecinājuši pirmstiesas izmeklēšanas laikā. Tādēļ Tiesa piekrita, ka, ievērojot iesniedzēju izteiktos iebildumus pret atsevišķu liecinieku liecību ticamību, bija nepieciešams izslēgt jebkādu iespēju, ka liecinieki un cietušie varētu tikt ietekmēti pirms liecību sniegšanas tiesā.

Vērtējot iesniedzēju bēgšanas risku, Tiesa atzīmēja, ka nacionālās tiesas pamatojās ne tikai uz izdarītā noziedzīgā nodarījuma smagumu, bet vērtēja arī iesniedzēju iepriekšējās sodāmības, uzvedību, raksturu un saikni ar Latviju un citām valstīm. Nacionālās tiesas konstatēja, ka pirmais iesniedzējs bija izcietis ilgstošu cietumsodu par narkotisko vielu aprites noteikumu pārkāpumu un bija atbrīvots no ieslodzījuma tikai pirms 6 mēnešiem, un lietas notikumu laikā atradās probācijas uzraudzībā. Otrais iesniedzējs jau iepriekš bija

mēģinājis izvairīties no soda izciešanas Latvijā. Viņam bija vairākas sodāmības par smagiem un vardarbīgiem noziegumiem, taču viņš aizbēga uz ārzemēm, kur ilgstoši dzīvoja, nodibinot jaunus kontaktus. Attiecībā uz trešo iesniedzēju Tiesa konstatēja, ka viņa pēdējā sodāmība bija par mazāk smagu noziegumu, taču uzreiz pēc noziedzīgās grupas pamatsastāva aizturēšanas, viņš bija pārcēlies uz citu pilsētu, pārkāpjot probācijas uzraudzības nosacījumus un izvairoties no iknedēļas reģistrācijas policijas iecirknī. Tiesas ieskatā, šo apstākļu konstatēšana bija pietiekams pamats, lai nacionālās tiesas uzskatītu, ka pastāvēja risks, ka iesniedzēji, atrodoties brīvībā, varētu aizbēgt, lai izvairītos no kriminālatbildības. Tiesa secināja, ka nacionālo tiesu veiktais izvērtējums nebija nedz abstrakts, nedz formāls vai stereotipisks. Tādēļ Tiesa atzina, ka nacionālo tiesu apsvērumi apcietinājuma piemērošanai bija “būtiski” un “pietiekami”.

Izvērtējot, vai nacionālās tiesas bija izrādījušas pietiekamu rūpību, iztiesājot kriminālprocesu, lai nodrošinātu, ka iesniedzēju Konvencijas 5.pantā garantētās tiesības netiktu nesamērīgi ierobežotas, Tiesa ņēma vērā gan pirmstiesas procesa, gan tiesvedības ilgumu, kā arī lietas sarežģītību, apsūdzēto skaitu, iesniedzēju un atbildīgo iestāžu rīcību. Tiesa secināja, ka pirmstiesas process tika pabeigts laikus un lieta bija nodota tiesai bez kavēšanās. Uzsākot lietas iztiesāšanu, tiesas sēdes bija nozīmētas ar regulāriem intervāliem, ievērojot aizstāvības darba grafiku. Pirmās instances tiesa bija spērusi arī procesuālos soļus liecinieku disciplinēšanai, nosakot soda naudas par neierašanos uz tiesas sēdēm. Iesniedzēji bija norādījuši tikai uz 2 gadījumiem – prokurora un tiesneša nomaiņu – kas pagarināja iztiesāšanu, taču abos gadījumos pārtraukums lietas izskatīšanā nepārsniedza pusotru mēnesi, kas, Tiesas ieskatā, ņemot vērā kriminālprocesa sarežģītību, nebija pārmērīgs. Kā pozitīvu apstākli Tiesa atzīmēja arī videokonferenču izmantošanu, lai nekavētu tiesvedības gaitu apsūdzēto konvojēšanas no cietuma dēļ. Visbeidzot Tiesa norādīja, ka, tuvojoties kriminālprocesa beigām, lietas izskatīšana ieilga apsūdzēto veselības stāvokļa dēļ. Par šādu apstākli nevar vainot nedz apsūdzētos, nedz nacionālās tiesas, it īpaši tādēļ, ka nacionālā tiesa veica nepieciešamos pasākumus, lai noskaidrotu apsūdzēto saslimšanas iemeslus un nodrošinātu viņu piedalīšanos tiesas sēdēs. Ņemot vērā kriminālprocesa sarežģītību, kā arī to, ka nacionālās tiesas bija spērušas visus iespējamus soļus, lai izvairītos no tiesvedības aizkavēšanās, Tiesa atzina, ka kriminālprocess pret iesniedzējiem tika iztiesāts ar nepieciešamo rūpību. Rezultātā Tiesa iesniedzēju sūdzības noraidīja atbilstoši Konvencijas 35.panta 3. un 4.punktam kā acīmredzami nepamatotas.

8. Lietā *Tauters pret Latviju*⁷ iesniedzējs savā 2018.gada 23.novembra iesniegumā Tiesai, atsaucoties uz Konvencijas 6.panta 1.punktu, sūdzējās par kopējo tiesvedības ilgumu administratīvajā procesā.

Vērtējot iesniedzēja sūdzību, Tiesa visupirms atgādināja, ka lietās, kurās tā vērtē iespējamu Konvencijas 6.panta pārkāpumu, saprātīga lietas izskatīšanas termiņa tecējums atsevišķos gadījumos var sākties vēl pirms nacionālā tiesa ir uzsākusi skatīt strīdu. Tāpat Tiesa norādīja uz tās judikatūrā nostiprinātajiem pamatprincipiem, atbilstoši kuriem katras tiesvedības ilgums ir jāvērtē konkrētās lietas faktu gaismā un ņemot vērā lietas sarežģītību, iesniedzēju un kompetento iestāžu rīcību un procesā skartās intereses.

Pievēršoties izskatāmās lietas apstākļiem, Tiesa atzīmēja, ka iesniedzēja lieta nebija sarežģīta, proti, tā bija saistīta ar kompensācijas pieprasīšanu par prettiesisku administratīvo

⁷ *Tauters pret Latviju* (iesniegums Nr.57008/18), Eiropas Cilvēktiesību tiesas komitejas 2021.gada 24.jūnija lēmums, pasludināts 2021.gada 15.jūlijā.

aktu. Attiecībā uz procesā skartajām interesēm Tiesa uzskatīja, ka šajā lietā nekas nenorādīja uz nepieciešamību lietu izskatīt paātrinātā kārtībā. Turklāt, ņemot vērā, ka iesniedzēja sūdzības nacionālā līmenī izskatīja 2 atsevišķos, bet savstarpēji saistītos administratīvajos procesos, Tiesa konstatēja, ka iesniedzējam bija iespēja kompensācijas prasību iesniegt daudz agrāk – procesā, kurā tika vērtēts iestādes izdotā administratīvā akta tiesiskums –, taču viņš šo iespēju nebija izmantojis. Savukārt vērtējot kompetento iestāžu rīcību, Tiesa norādīja uz 2 salīdzinoši ilgākiem laika posmiem administratīvās tiesvedības laikā. Pirmais laika posms ilga pusotru gadu, kamēr Administratīvā apgabaltiesa sagatavoja lietu izskatīšanai. Tiesa atzīmēja, ka šajā laika posmā nacionālā tiesa pieņēma vairākus procesuālos lēmumus, pievienoja lietai papildus pierādījumus un noturēja tiesas sēdes. Ņemot vērā šos apstākļus, Tiesas ieskatā, nebija pamata uzskatīt, ka tiesvedība šajā laikā bija ieilgusi. Otrais laika posms attiecās uz kasācijas sūdzības izskatīšanu Augstākajā tiesā, kas ilga 2 gadus. Lai gan Tiesa secināja, ka šajā laikā nacionālā tiesa neveica nekādas procesuālās darbības, tomēr Tiesa arī nekonstatēja tādu apstākļu esamību, kas pieprasītu kasācijas sūdzības izskatīšanu paātrinātā kārtībā. Tā kā kopējais tiesvedības ilgums šajā lietā bija 4 gadi un 8 mēneši, un šajā laikā iesniedzēja prasību par kompensācijas piešķiršanu izskatīja iestādē un trīs tiesu instancēs, turklāt sākotnēji iesniedzēja prasību izskatīja bez kavēšanās, Tiesa atzina, ka ilgais bezdarbības posms tiesvedības noslēgumā pats par sevi nebija pietiekams pamats, lai uzskatītu, ka tiesvedība kopumā būtu ieilgusi. Līdz ar to Tiesa atbilstoši Konvencijas 35.panta 3. un 4.punktam iesniedzēja sūdzību noraidīja kā acīmredzami nepamatotu.

III.ANO CILVĒKTIESĪBU KOMITEJAS PRAKSE

9. Lietā *Baranovs pret Latviju*⁸ iesniedzējs savā 2017.gada 6.septembra sūdzībā Komitejai, atsaucoties uz Pakta 25.pantu kopsakarā ar 2.pantu (vispārējs diskriminācijas aizliegums) un 26.pantu (diskriminācijas aizliegums), kā arī uz 14.pantu (tiesības uz taisnīgu tiesu), apgalvoja, ka nacionālo iestāžu rīcība, kuras rezultātā viņam nepietiekamu valsts valodas zināšanu dēļ tika anulēts Balvu pašvaldības deputāta mandāts, esot bijusi pretrunā viņa tiesībām uz brīvām vēlēšanām un diskriminācijas aizlieguma principam. Savukārt tiesvedība, kuras ietvaros vērtētas iesniedzēja valsts valodas prasmes un atbilstība Pašvaldības domes deputāta statusa likuma (tobrīd – likums “Par pilsētas domes, rajona padomes, novada domes un pagasta padomes deputāta statusu”) prasībām pašvaldības domes deputāta amata pienākumu pildīšanai, esot bijusi netaisnīga.

Pieņemamības stadija:

Atbilstoši Komitejas reglamenta 97.punktam Komiteja vispirms vērtēja iesniedzēja sūdzību pieņemamību izskatīšanai, tas ir, sūdzību atbilstību Pakta Papildprotokola 5.panta 2.punktam. Vispirms Komiteja secināja, ka iesniedzēja sūdzības vienlaikus netiek izskatītas citā starptautiskā sūdzību izskatīšanas mehānismā un iesniedzējs ir izsmēlis visus viņam pieejamos nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus. Savukārt atbildot uz valdības izvirzīto argumentu, ka iesniedzēju nevar uzskatīt par iespējama Pakta 25.panta pārkāpuma upuri, jo nekas iesniedzējam nav liedzis ņemt dalību pašvaldības domes vēlēšanās un tikt ievēlētam, Komiteja atsaucās uz tās Vispārējo komentāru Nr.25. Proti, Vispārējā komentārā Nr.25 noteikts, ka pamatojumam deputāta mandāta anulēšanai ir jābūt noteiktam ar likumu, kas pamatots ar objektīviem un saprātīgiem kritērijiem, piemērojot taisnīgu procedūru. Līdz ar to Komiteja norādīja, ka Pakta 25.pantā garantētās tiesības uz brīvām vēlēšanām ir attiecināmas uz visu deputāta pilnvaru termiņu, tostarp arī uz procedūru, atbilstoši kurai deputāta mandāts tiek anulēts. Ņemot vērā iesniedzēja sūdzības par iespējami nepamatotu mandāta anulēšanu, Komiteja valdības argumentus šajā daļā noraidīja un nolēma iesniedzēja sūdzības par iespējamu Pakta 25.panta kopsakarā ar Pakta 2. un 26.pantu pārkāpumu izskatīt pēc būtības.

Pievēršoties iesniedzēja sūdzībai par iespējamu Pakta 14.panta pārkāpumu, Komiteja ņēma vērā, ka šai sūdzībai ir divi aspekti: pirmkārt, iesniedzējs uzskatīja, ka viņa tiesību pārkāpumu radījis fakts, ka lietu par viņa mandāta anulēšanu nacionālā līmenī izskatīja tiesa, kurai nebija jurisdikcijas to skatīt; un, otrkārt, ka Satversmes tiesa esot nepamatoti noraidījusi viņa konstitucionālo sūdzību par Pašvaldības domes deputāta statusa likuma 4.panta neatbilstību Satversmes 91. un 101.pantam. Attiecībā uz pirmo aspektu Komiteja atzīmēja, ka, lai arī Latgales rajona tiesa, kurā lieta nonāca sākotnēji, nebija kompetenta izskatīt jautājumu par iesniedzēja mandāta anulēšanu, nacionālā tiesa pati šo problēmu laikus konstatēja. Rezultātā lieta nonāca kompetentajā tiesā – Balvu rajona tiesā. Turklāt lietu izskatīja vairākos līmeņos, un iesniedzējam bija iespējams īstenot savas procesuālās tiesības. Komiteja atgādināja, ka vērtēt lietas faktus, pierādījumus un nacionālo tiesību normu piemērošana primāri ir nacionālo tiesu kompetencē, ja vien netiek konstatēts, ka nacionālo tiesu nolēmumi ir acīmredzami nepamatoti vai kļūdaini, vai liedza personai tiesības uz taisnīgu tiesu. Ņemot vērā šos apsvērumus, Komiteja šajā daļā secināja, ka lietas fakti nenorāda uz iesniedzēja tiesību pārkāpumu, un atzina, ka sūdzība šajā daļā ir nepamatota. Tāpat Komiteja noraidīja iesniedzēja sūdzību par iespējamu Pakta 14.panta pārkāpumu tās

⁸ ANO Cilvēktiesību komitejas 2021.gada 18.oktobra viedoklis lietā *Baranovs pret Latviju*, publicēts 2021.gada 21.decembrī.

otrajā aspektā, tas ir, attiecībā uz iesniedzēja sūdzībām Satversmes tiesā, secinot, ka Satversmes tiesas lēmumos ietvertā argumentācija, atsakoties izskatīt iesniedzēja sūdzības pēc būtības, bija pietiekama un nerādīja šaubas, ka tā varētu būt acīmredzami nepamatota, kļūdaina vai prettiesiska. Komiteja uzsvēra, ka iesniedzēja apgalvojumi norādīja, ka viņu neapmierina tiesvedības rezultāts, nevis process kā tāds.

Izskatīšana pēc būtības:

Ņemot vērā, ka iesniedzēja sūdzības par iespējamu Pakta 14.panta pārkāpumu tika noraidītas, Komiteja pēc būtības vērtēja tikai iesniedzēja sūdzības par iespējamu Pakta 25.panta kopsakarā ar Pakta 2. un 26.pantu pārkāpumu. Vispirms Komiteja atgādināja, ka jebkuram tiesību uz brīvām vēlēšanām ierobežojumam jābūt objektīvi pamatotam. Proti, personu pasīvās vēlēšanu tiesības nedrīkst ierobežot, pamatojoties uz diskriminējošiem kritērijiem, piemēram, izglītības līmeni, personas izcelsmi, dzīvesvietu vai politiskajiem/reliģiskajiem uzskatiem un piederību. Savukārt ievēlētas amatpersonas mandātu anulēt drīkst tikai tādā gadījumā, ja tam ir normatīvajā regulējumā paredzēts iemesls, kas pamatots ar objektīviem kritērijiem, piemērojot taisnīgu procedūru.

Pievēršoties izskatāmās lietas apstākļiem, Komiteja secināja, ka lēmums, uz kura pamata iesniedzējam anulēja mandātu, bija balstīts likumā un vērst uz leģitīmā mērķa – valsts institūciju normālas darbības nodrošināšana – sasniegšanu. Komiteja uzsvēra, ka Pakta 25.pantā garantētās tiesības nav absolūtas un valstīm ir tiesības tās ierobežot, ja šie ierobežojumi ir objektīvi nepieciešami un attaisnojami. Atzīstot, ka katrai valstij ir pamatota (leģitīma) interese nodrošināt tās institucionālās sistēmas normālu funkcionēšanu, Komiteja secināja, ka prasība pašvaldību deputātiem adekvātā līmenī zināt un lietot valsts valodu ir pamatota un vēsta uz leģitīmā mērķa sasniegšanu. Savukārt vērtējot iesniedzēja argumentu par to, ka prasība zināt un lietot latviešu valodu ir nepamatoti attiecināma tikai uz ievēlētiem deputātiem, nevis kandidātiem, un tādēļ rada nesamērīgu tiesību ierobežojumu, Komiteja piekrita, ka situācija, kurā valsts varētu ikvienai ievēlētai amatpersonai jebkurā brīdī atņemt deputāta mandātu, padarītu tiesības uz brīvām vēlēšanām iluzoras. Taču vienlaikus Komiteja norādīja, ka iesniedzējs nebija argumentējis, ka viņam nebūtu zināmas Pašvaldības domes deputāta statusa likuma 4.pantā ietvertās prasības vai nebūtu paredzamas šīs normas neievērošanas sekas. Turklāt Komiteja atzīmēja, ka Valsts valodas centrs iesniedzējam deva laiku 6 mēnešus, bet Balvu pašvaldības dome sniedza materiālo atbalstu valsts valodas prasmju uzlabošanai. Tomēr iesniedzējs šīs iespējas neizmantoja ne tikai pēc ievēlēšanas 2013. un 2017.gadā, bet jau ievērojamu laiku pirms tam, ņemot vērā, ka viņš pirmoreiz domes deputāta amatā bija ievēlēts 2005.gadā.

Noslēgumā Komiteja pievērsās šīs lietas salīdzinājumam ar Komitejas iepriekš izdarītajiem secinājumiem lietā *Ignatāne pret Latviju*⁹ un iesniedzēja apgalvojumam, ka prasība pašvaldības deputātam, kuram latviešu valoda nav dzimtā valoda, zināt un lietot latviešu valodu līmenī, lai izpildītu amata pienākumus, ir diskriminējoša. Komiteja norādīja, ka šī lieta un lieta *Ignatāne pret Latviju* pēc būtības nav salīdzināmas, jo iesniedzēja sūdzības ievērojami atšķiras no tām, kuras izvirzīja iesniedzēja lietā *Ignatāne pret Latviju*. Komiteja secināja, ka iesniedzējs nevienā brīdī nav apstrīdējis, ka viņš latviešu valodu darbā nelieto tādā līmenī, kā pieprasa normatīvais regulējums, vai viņa mēģinājumi uzlabot latviešu valodas zināšanas ir bijuši nesekmīgi. Uzsverot, ka prasība zināt un lietot latviešu valodu noteiktā līmenī ir attiecināma uz visiem pašvaldību deputātiem neatkarīgi no viņu izcelsmes,

⁹ ANO Cilvēktiesību komitejas 2001.gada 25.jūlija viedoklis lietā *Ignatāne pret Latviju*, publicēts 2001.gada 31.jūlijā.

kā arī tas vien, ka šīs prasības izpilde personām, kurām dzimtā valoda ir latviešu, ir mazāk apgrūtināša nekā personām, kurām dzimtā valoda nav latviešu valoda, nerada diskriminējošu attieksmi, ja tās pamatā ir objektīvi apsvērumi, kā arī ņemot vērā, ka iesniedzējam bija ne tikai iespēja vairākkārt kandidēt pašvaldības vēlēšanās un pildīt deputāta amatu, bet viņam bija dots laiks un materiāls atbalsts valsts valodas zināšanu uzlabošanai, Komiteja secināja, ka iesniedzēja deputāta mandāts tika anulēts, pamatojoties uz objektīviem un saprātīgiem kritērijiem, un izskatāmajā lietā nav noticis iesniedzēja Pakta 25.pantā kopsakarā ar Pakta 2. pantu un 26.pantu garantēto tiesību pārkāpums.

10. Lietā *G.B. pret Latviju*¹⁰ iesniedzējs savā 2017.gada 12.oktobra sūdzībā Komitejai, atsaucoties uz Pakta 14.panta 1.punktu, 2.punktu (nevainīguma prezumpcija) un 6.punktu (kompensācija par nepamatotu notiesāšanu), apgalvoja, ka nacionālās tiesas, izskatot no jauna kriminālprocesu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, nebija nodrošinājušas procesuālo taisnīgumu, jo pienācīgi nepārbaudīja divu operatīvās izstrādes lietu ietvaros iegūto informāciju, turklāt neļāva ar šo lietu materiāliem iepazīties aizstāvībai. Tāpat iesniedzējs apgalvoja, ka nacionālās tiesas neievēroja nevainīguma prezumpciju, un lūdza Komiteju rekomendēt Latvijai atcelt notiesājošo spriedumu un piešķirt viņam kompensāciju par nepamatotu notiesāšanu.

Vērtējot sūdzību atbilstību Pakta Papildprotokola 5.panta 2.punktam, Komiteja pievērsās valdības izvirzītajam argumentam, ka iesniedzēja sūdzības ir nepieņemamas izskatīšanai, jo tās jau ir izskatītas citā starptautiskā sūdzību izskatīšanas mehānismā, proti, Tiesā. Komiteja atzīmēja, ka Latvija, pievienojoties Pakta Papildprotokolam, nav iesniegusi atrunu, kas liegtu Komitejai izskatīt sūdzību, kas ir bijusi vai tiek izskatīta citā starptautiskā sūdzību izskatīšanas mehānismā. Tādēļ, ņemot vērā, ka Tiesa iesniedzēja sūdzību atzina par nepieņemamu izskatīšanai 2016.gada decembrī un Komitejas viedokļa pieņemšanas laikā iesniedzēja sūdzību neizskatīja nevienā citā starptautiskā sūdzību izskatīšanas mehānismā, Komiteja secināja, ka Pakta Papildprotokola 5.panta 2.punkts neliedz tai izskatīt iesniedzēja sūdzību.

Komiteja turpinājumā pievērsās valdības izvirzītajam argumentam, ka iesniedzējs ir ļaunprātīgi izmantojis savas tiesības iesniegt sūdzību, jo nebija izskaidrojis ilgo kavēšanos ar sūdzības iesniegšanu Komitejā. Komiteja atzīmēja, ka iesniedzējs sūdzību iesniedza divus ar pusi gadus pēc nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu izsmelšanas un vienu gadu pēc Tiesas lēmuma pieņemšanas. Komitejas ieskatā, iesniedzējs bija ievērojis Komitejas reglamenta 99.(c) punktā noteikto piecu gadu termiņu sūdzības iesniegšanai pēc nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu izsmelšanas un trīs gadu termiņu pēc sūdzības izskatīšanas citā starptautiskā sūdzību izskatīšanas mehānismā, tādēļ Komiteja uzskatīja, ka Pakta Papildprotokola 3.pants tai neliedz izskatīt iesniedzēja sūdzību.

Attiecībā uz iesniedzēja sūdzību par iespējamu Pakta 14.panta 1.punkta pārkāpumu, proti, par nacionālo tiesu rīcību ar operatīvās izstrādes lietu materiāliem un liegumu aizstāvībai ar tiem iepazīties, Komiteja atzīmēja, ka nacionālās tiesas bija darījušas visu nepieciešamo, lai novērstu Tiesas 2013.gada 8.janvāra spriedumā, kas bija par pamatu tiesvedības atjaunošanai jaunatklātu apstākļu dēļ, identificētās nepilnības. Komiteja norādīja, ka apelācijas instances tiesa bija nodrošinājusi visas nepieciešamās procesuālās garantijas, pienācīgi un rūpīgi iepazīstoties ar klasificēto operatīvās izstrādes lietu saturu, pirms tās lēma par atteikumu

¹⁰ ANO Cilvēktiesību komitejas 2021.gada 5.novembra viedoklis lietā *G.B. pret Latviju*, publicēts 2022.gada 27.janvārī.

aizstāvībai iepazīties ar šiem materiāliem. Komiteja īpaši atzīmēja valdības izvirzīto argumentu, ka šāds aizstāvības tiesību ierobežojums bija nepieciešams, lai aizsargātu trešo personu tiesības, kuras bija sadarbojušās ar tiesībsargājošajām iestādēm, tādēļ ierobežojums nodrošināja līdzsvaru starp sabiedrības un aizstāvības interesēm. Ņemot vērā šos apsvērumus, Komiteja secināja, ka nacionālā tiesa bija rūpīgi izvērtējusi to, vai ir nepieciešams atteikt aizstāvībai pieeju operatīvās izstrādes lietu materiāliem. Tā kā iesniedzējs nebija sniedzis informāciju, kas norādītu uz pretējo, Komiteja konstatēja, ka iesniedzējs nav pienācīgi pamatojis savu sūdzību, un atbilstoši Pakta Papildprotokola 2.pantam atzina to par nepieņemamu izskatīšanai pēc būtības.

Pie līdzīgiem secinājumiem Komiteja nonāca arī attiecībā uz iesniedzēja sūdzību par iespējamu Pakta 14.panta 2.punkta pārkāpumu, proti, Komiteja atzīmēja, ka iesniedzējs nav pienācīgi pamatojis savu sūdzību, un atzina to par nepieņemamu izskatīšanai pēc būtības saskaņā ar Pakta Papildprotokola 2.pantu. Savukārt attiecībā uz iesniedzēja argumentiem par Pakta 14.panta 6.punkta piemērošanu Komiteja atzīmēja, ka neviens no nacionālo tiesu nolēmumiem neatcēla iesniedzēja notiesāšanu, tāpēc Pakta 14.panta 6.punkts šajā lietā nav piemērojams, bet iesniedzēja sūdzība šajā daļā ir nepieņemama izskatīšanai pēc būtības saskaņā ar Pakta Papildprotokola 3.pantu, jo tā ir ārpus Pakta tvēruma *ratione materiae*.

-Teksta beigas-